

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1149/18

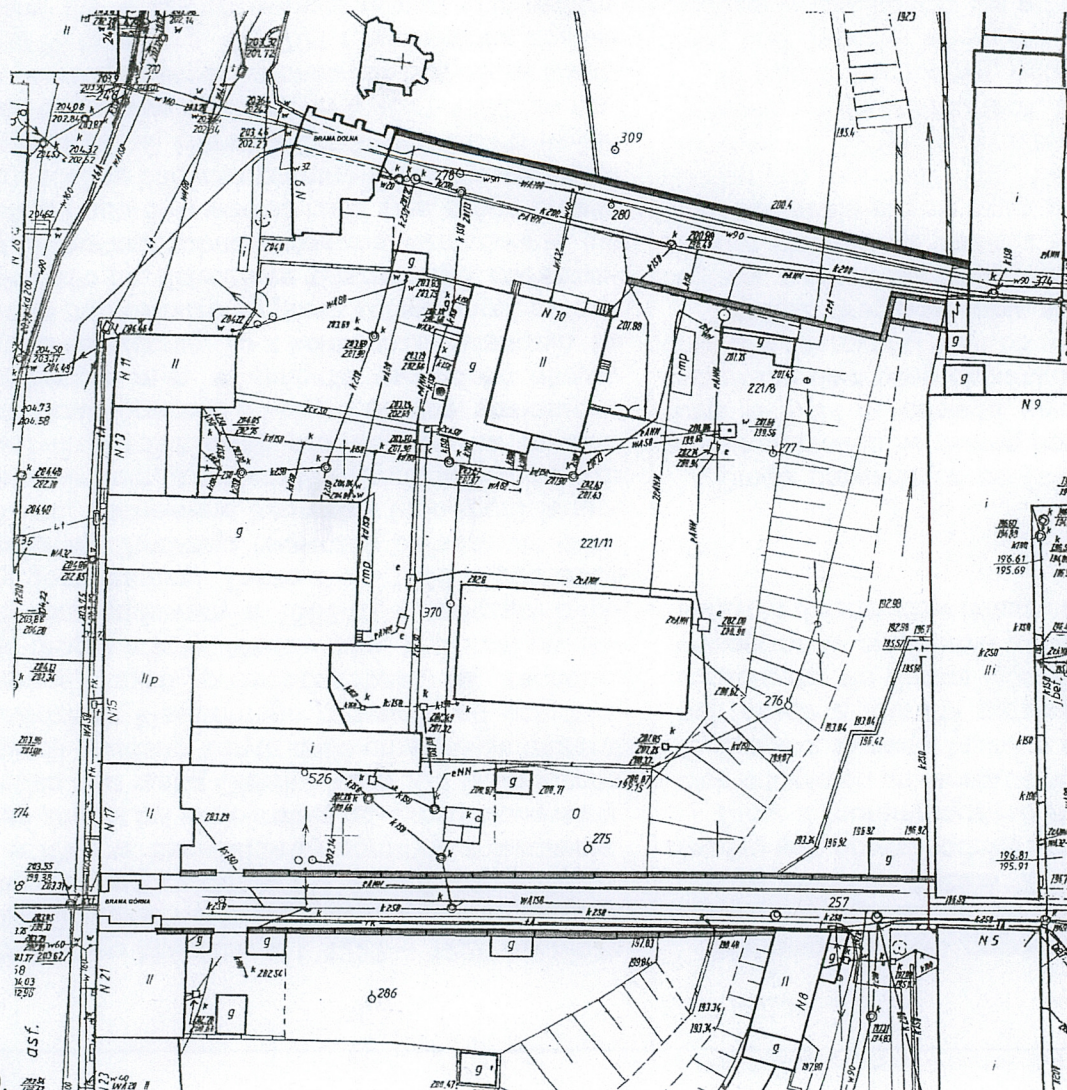
1. Nazwa

DROGI OD BRAMY GÓRNEJ I OD BRAMY DOLNEJ Z PASAMI
JEZDNYMI, CHODNIKAMI, MURAMI I MOSTAMI

2. Czas powstania

k. XVII w. droga pn. z murem i mostem
pocz. XVIII w. droga pd. z murem
i mostem; most przełożony w 1975 r.

11. Materiały graficzne

Plan sytuacyjny; skala 1:1 000.

3. Miejscowość

HENRYKÓW

12001

4. Adres

Henryków

nr ewidencyjny dz. 226 220 AM 473 114.1012

nr księgi wieczyste

5. Przynależność administracyjna

województwo dolnośląskie
powiat ząbkowicki
gmina Ziębice

6. Współrzędne geograficzne

droga do klasztoru

N: 50°39'11.12" – E: 17°0'41.78"

droga na folwark

N: 50°39'13.97" – E: 17°0'42.36"

7. Poprzednie nazwy miejscowości

HEINRICH AU

8. Właściciel i jego adres

dz. 226 – Archidiecezja Wrocławska
KURIA METROPOLITALNA WROCŁAWSKA
50-328 Wrocław, ul. Katedralna 13
dz. 220 – Gmina Ziębice
Urząd Miejski w Ziębicach
57-220 Ziębice, ul. Przemysłowa 10

9. Użytkownik i jego adres

10. Formy ochrony

A/5879 z 9.07.2013

HISTORIA

Z inicjatywy kanonika wrocławskiego Mikołaja, w l. 1222 – 1228 nastąpiła fundacja opactwa w Henrykowie. Od roku 1241 - najazd Mongołów, klasztor był wielokrotnie grabiony i palony. Wojny husyckie w XV w., wojna trzydziestoletnia w XVII w. i wojny śląskie w XVIII w. spowodowały ogromne zniszczenia. W wyniku odniesionych zniszczeń zespół był wielokrotnie od- i rozbudowywany.

Założenie zlokalizowane zostało nad rzeką Oława i już w XIII w. otoczone było murami; jednocześnie regulacji poddano koryto rzeki umacniając murami oporowymi. Wjazd na teren dziedzińca klasztornego prowadził od południa, natomiast do zabudowań gospodarczych prawdopodobnie od zachodu, w miejscu istniejącej ob. XVII w. drogi i bramy. Na folwarku, w pierzei pn. zachował się XIV w. dom czeladny (przebudowany w 1588 r.), świadczący o istnieniu w tym miejscu zabudowy gospodarczej. Także z ok. 1316 r. pochodzą informacje o wzniesionym kościele św. Andrzeja (wówczas parafialnym miejscowej ludności) otoczonym murem. Zachowane fragmenty tego muru świadczą o tym, że podlegał on nawarstwieniom, a materiał i wykonanie jest bardzo zbliżone do murów przebiegających wzdłuż drogi prowadzącej na folwark. XVI w. przynosi odbudowę i rozbudowę opactwa o kolejne obiekty, wznoszone w stylu renesansu. Powstają wówczas m.in. w skrzydle zachodnim oficyny (mieszkania oficjalistów) z bramą przejazdową. To z kolei może świadczyć, że brama zbudowana została do drogi poprowadzonej przez kolejny most do wsi. W XVII w. wzniesione zostaje skrzydło pn. dziedzińca klasztornego, mieszczące stajnie i mieszkania służby. Prawdopodobnie wówczas wzmacniane lub przebudowywane są mury obronne i oporowe wzdłuż rzeki oraz droga prowadząca na folwark. W 1680 r. wzn. zostaje budynek bramny – tzw. Brama Dolna (ob. budynek mieszkalny z przejazdem, ul. Henryka Brodatego 9). Po wojnie z l. 1618-1648 cystersi rozpoczęli odbudowę opactwa. W l. 1681-1702, za rządów opata Henryka III Kahlerta powstaje zespół barokowych budynków klasztornych; pracami kierował Maciej Kirichenberg. W 1701 r. wzniesiona zostaje Brama Górna, z pomieszczeniami dla straży rozwiązanymi nad przejazdem, prowadząca na dziedziniec klasztorny. Najprawdopodobniej również wówczas wybudowano mury wzdłuż tej drogi prowadzącej w odcinku wsch. przez most. Ww. mury są niemal identyczne, jak te, które tworzą barokowe ogrodzenie dwóch ogrodów w południowej części zespołu klasztornego.

Do roku 1810, opactwo należy do cystersów. Po 582 latach przestało istnieć aż do 1946; wówczas to kościół i część klasztoru objęli ponownie ojcowie cystersi, a pozostałą część PGR. W r. 1990 opactwo, bez części folwarcznej przechodzi na własność Archidiecezji Wrocławskiej.

SYTUACJA

Henryków – wieś położona u podnóża Wzgórz Strzebińskich i Niemczańskich, w odległości 56 km na pd. od Wrocławia, 8 km na pn. od Ziębic, przy drodze Wrocław-Ziębice. Zabudowania Opactwa Cystersów położone są pośrodku wsi, po wschodniej stronie drogi.

Drogi z murami łączące wieś z założeniem przebiegają w swoich wschodnich odcinkach po mostach, wzniesionych nad korytem rzeki Oława.

Droga z murami, łącząca wieś z folwarkiem rozpoczyna się od Bramy Dolnej; droga z murami parawanowymi prowadząca na dziedziniec klasztorny, rozpoczyna się Bramą Górną. Obie drogi prowadzą następnie przez przejazdy wykonane w przyziemiu zabudowań gospodarczych, stanowiących zachodnie skrzydła dziedzińców (klasztornego i folwarcznego).

OPIS

Droga prowadząca od Bramy Górnej na dziedziniec klasztorny – z zachowaną kompletnie kamienną nawierzchnią – otoczaki. Droga, o całkowitej szerokości +/- 6,94 m, posiada, wydzielone kamiennymi (w części granitowymi) kraężnikami dwa pasy chodników; północny pas o szerokości +/- 1,68 m i południowy o szerokości +/- 1,53 m.

Wzdłuż drogi, po obu stronach – mur typu parawanowego, kamienno-ceglany, z przewagą cegły, na zaprawie wapiennej. Korona muru ceglana (cegła palona) ułożona na płask, z niewielkim spadkiem w kierunkach zewnętrznych. Mury posiadają szereg wnek przysklepionych odcinkowo, w równych odstępach, tworzących regularny rytm. W odcinku północnym – 19 wnek, w odcinku południowym 18. Wnęki o wymiarach: 1,98 m szer. x 1,91 m wys. x 0,50 m głęb. Całkowita wysokość muru ok. 2,84 m, grubość ok. 0,70 m.

W części wschodniej, odcinek północny muru dochodzi do budynku oficjalistów, i od ostatniej wnęki ma dł. ok. 10,94 m; odcinek południowy (2,06 m od ostatniej wnęki) kończy się przy północnej ścianie więzienia.

W części zachodniej oba odcinki muru (pn. i pd.) zostały przerwane na szerokość 4,36 m – wtórne bramy wjazdowe na posesję. Zachodnie fragmenty murów są wyższe od pozostałych – 3,52 m; o grubości ok. 0,70 m. Posiadają po dwie wneki o wymiarach 1,86 m x 2,07 m szer. x 2,32 m wys. x 0,26 m x 0,50 m głęb.

Most nad rzeką Oławą, po którym, we wsch. swoim fragmencie przebiega droga na dziedziniec klasztorny, przełożony w 1975 r., wg. proj. Biura Projektów Wodnych i Melioracji we Wrocławiu.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne drogi z murami, mosty	17. Użytkowanie obecne drogi z murami, mosty
18. Stan zachowania. Stan techniczny dobry. Uszkodzony fragment konstrukcji mostu nad rzeką; zerwana część drogi i chodnika prowadzącej na teren dziedziny klasztornej (III'2012 r.). Uszkodzone korony murów wzdłuż drogi na folwark. Brak części bruku na drodze do folwarku.		19. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty. Konieczność naprawy uszkodzonych elementów konstrukcji mostu przy drodze prowadzącej na dziedziniec klasztorny. Uzupełnienie, bądź odsłonięcie bruku na drodze prowadzącej na folwark. Naprawa korony muru wzdłuż drogi na folwark. Wymiana płyt betonowych stanowiących pas chodnika wzdłuż ww. drogi na folwark, na kamienne. Wykonanie badań stratygraficznych potwierdzających datowanie obiektów. Ze względu na wartości historyczne i kulturowe objęcie ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.	

20. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

H. Dziurla, *Henryków, Studium historyczno-urbanistyczne zespołu klasztornego*. Wrocław, 1965. Archiwum NID Oddz. Terenowy Wrocław.

J. Burek, *Henryków. Zespół poklasztorny. Orzeczenie techniczne mostu łukowego*. Wrocław, 1980. Archiwum NID O/Wrocław, PP PKZ sygn. 247/103.

23. Bibliografia

K. Eysymont, *Klasztorne ogrody i park nowej rezydencji w Henrykowie*. Kwartalnik Architektury i Urbanistyki T. 17, 1972.

H. Grüger, *Heinrichau. Geschichte eines Schlesienschen Zisterzienserkloster 1277-1977*, Köln 1978.

E. Lenkow, *Henryków*. Wrocław, 1970.

25. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania)

www.wroclaw.hydral.com.pl

F.B. Werner, *Topographia Seu Compendium Silesiae. Pars II [...]*. Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Wrocławskiego.

21. Uwagi

Obie bramy (Górna i Dolna) objęte są ochrona konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Brama Górna nr A/4162/874/Wł z dn.21.09.1981 r.

Brama Dolna nr A/4161/873/Wł z dn. 21.09.1981 r.

22. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

24. Opracowanie karty ewidencyjnej (data i podpis)

tekst XI'.2012 r. Mirosław Dymarski

(data i podpis)

plany, rysunki : XI'.2012 r. Mirosław Dymarski

(data i podpis)

zdjęcia

fotograficzne XI'.2012 r. Mirosław Dymarski

(data i podpis)

miejsce przechowywania negatywów:

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego.

26. Załączniki

Wkładki sztuk: 5.

M. Dymarski

1. Miejscowość	Henryków	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres DROGI OD BRAMY GÓRNEJ I OD BRAMY DOLNEJ Z PASAMI JEZDNYMI, CHODNIKAMI, MURAMI I MOSTAMI	6. Zawartość załącznika c.d. rubryki nr 13 – Opis. Spis fotografii. Dokumentacja fotograficzna.
2. Gmina	Ziębice		
3. Powiat	ząbkowicki		
4. Województwo	dolnośląskie		

c.d. rubryki nr 13 – Opis.

Most jednoprzęsłowy, o konstrukcji łukowej; kamiennej (gnejs). Rozwiązany na rzucie równoległoboku, o szerokości ok. 9,70 m i rozpiętości ok. 7,80 m (z uwagi na zarwanie w III'2012 r. części konstrukcji mostu utrudniony pomiar wysokości). Zaprawa spoin – wapienna, uległa w części degradacji, co spowodowało obłuzowanie fragmentu ścian. Ścianki czołowe i przyczółki mostu oraz mury oporowe podtrzymujące nasypy po obu stronach rzeki – kamienne (gnejs, kamień łamany). Wypełnienie mostu – zasypka żwirowo-piaskowa, na której ułożono bruk, utrzymywana po bokach przez ścianki czołowe. W górnej części kamienne ścianki przechodzą w kamienno-ceglane mury parawanowe z wnękami.

W podłuczcu mostu widoczna metalowa, wtórna konstrukcja z elementami instalacji wodno-kanalizacyjnej.

Droga prowadząca od Bramy Dolnej na majdan gospodarczy – z częściowo zachowaną kamienną nawierzchnią – otoczaki. Pas jezdny na przeważającej długości pokryty piaskiem, ziemia i żwirem.

Droga o różnicowanej szerokości: w odcinku wsch., na długości ok. 11,60 m o szerokości ok. 4,90 m; w części środkowej rozszerzająca się w niewielki, porośnięty ob. trawą plac o szerokości ok. 11,40 m; w części zachodniej łącząca się od pd. z przyległym terenem w szeroki plac o funkcji gospodarczo-komunikacyjnej (od pd. z zabudową mieszkalno-gospodarczą, wzniesioną z wykorzystaniem fragmentów murów). Wzdłuż pn. krańca drogi – wtórnie ułożony chodnik z płyt betonowych.

Wzdłuż drogi, po obu stronach – mur kamienny (gnejs, łupek), na zaprawie wapiennej. Od strony pn. mur zachowany na całym odcinku drogi od Bramy Dolnej do zabudowań gospodarczych; od strony pd. mur widoczny na odcinku środkowo-wschodnim. Mur pn., na długości ok. 27,00 m (od bramy do muru cmentarnego) – o wys. ok. 1,89 m, z ceramiczną koroną, z cegły ułożonej na płask, i z niewielkim spadkiem w kierunku zewnętrznym. Na pozostałej długości mur o wys. 1,07÷1,24 m; mur bez korony; w części wsch. z kamienia w kształcie brył. Grubość muru na całym przebiegu ok. 0,85 m

Odcinek południowy muru zachowany w części środkowo-wschodniej, ukształtowany uskokowo. Od wschodu, na odcinku ok. 11,60 m przylega prostopadle do niewielkiego budynku gospodarczego (o nieznanej funkcji), po czym załamuje się pod kątem prostym na dł. ok. 7,80 m by ponownie, znów pod kątem 90° załamać się i na dł. ok. 35,0 m przebiegać równolegle z drogą, aż do budynku mieszkalnego. Wysokość muru wynosi od 1,88 m (przy bud. mieszk.) do 1,49 m (przy bud. gosp.); grubość muru 0,92 m÷0,98 m. W części wschodniej 35-metrowego odcinka widoczne przebudowy, z zamurowanym obecnie otworem, zamkniętym ceramicznym łukiem pełnym.

Most pod wschodnią częścią traktu – zbliżony do mostu na drodze od Bramy Górnej. Jednoprzęsłowy, o konstrukcji kamiennej (gnejs). Rozwiązany na rzucie zbliżonym do kwadratu; o szerokości ok. 6,10 m, rozpiętości ok. 5,10 m i wysokości ok. 4,15 m. Ściany czołowe, przyczółki i mury oporowe nasypu – kamienne. Wypełnienie mostu j.w. W odległości ok. 2,87 m w kierunku pd. od mostu – kamienna rozpora (?) o łuku pełnym. Wymiary: szerokości ok. 1,4 m, rozpiętości ok. 5,45 m i wysokości w łuku 4,95 m. Prawdopodobnie było to wzmocnienie murów oporowych podtrzymujących nasypy po obu stronach koryta rzeki, które dodatkowo zostały obciążone: od zachodu murem ogrodzeniowym uskokowo ukształtowanym, od wsch. budynkami gospodarczymi; lub jest to pozostałość po starszym moście, przed wybudowaniem obecnego.

SPIS FOTOGRAFII:

1. Osiemnastowieczny miedzioryt przedstawiający Zespół Opactwa Cystersów, 1700-1750 (fotokopia).
2. Droga i Brama Górna, widok z 1967 r.
3. Droga z murami prowadząca na dziedziniec klasztorny, widok od Bramy Górnej.
4. Droga z murami prowadząca z dziedzińca klasztorного, widok od strony dziedzińca w kierunku Bramy Górnej.
5. Brama Górna z 1701 r.
6. Most pod traktem z Bramy Górnej na dziedziniec klasztorny, widok od południa.
7. Most pod traktem z Bramy Górnej na dziedziniec klasztorny, widok od północy. Widoczne zniszczenie fragm. konstrukcji mostu i drogi.
8. Fragment muru parawanowego – materiał.
9. Droga z murami prowadząca na dziedziniec folwarczny, widok od Bramy Dolnej.
10. Droga z murami prowadząca z dziedzińca folwarcznego, widok od strony dziedzińca w kierunku Bramy Dolnej (po pn. stronie – kościół św. Andrzeja).
11. Północny fragment muru przy drodze od Bramy Dolnej na folwark; nad mostem.
12. Północny fragment muru przy drodze od Bramy Dolnej na folwark, na wysokości cmentarza wokół kł. św. Andrzeja.
13. Południowy fragment muru przy drodze od Bramy Dolnej na folwark (odcinek z ceramicznymi przebudowami).
14. Most i łuk rozporowy (?), widok od południa.
15. Most i łuk rozporowy (?), widok od zachodu w kierunku wsch.
16. Most i łuk rozporowy (?), przestrzeń między elementami konstrukcyjnymi. W górnej części elewacja zach. budynku gospodarczego.
17. Most pod traktem z Bramy Dolnej na majdan, widok od południa.
18. Most pod traktem z Bramy Dolnej na majdan, widok od północy.

1.

2.

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 2

1. Miejscowość	Henryków
2. Gmina	Ziębice
3. Powiat	ząbkowicki
4. Województwo	dolnośląskie

5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres
**DROGI OD BRAMY GÓRNEJ I OD BRAMY
DOLNEJ Z PASAMI JEZDNYMI,
CHODNIKAMI, MURAMI I MOSTAMI**

6. Zawartość załącznika
Dokumentacja fotograficzna.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

1. Miejscowość	Henryków
2. Gmina	Ziębice
3. Powiat	zabkowski
4. Województwo	dolnośląskie

5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres
DROGI OD BRAMY GÓRNEJ I OD BRAMY
DOLNEJ Z PASAMI JEZDNYMI,
CHODNIKAMI, MURAMI I MOSTAMI

6. Zawartość załącznika

Dokumentacja fotograficzna.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

1. Miejscowość	Henryków	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres DROGI OD BRAMY GÓRNEJ I OD BRAMY DOLNEJ Z PASAMI JEZDNYMI, CHODNIKAMI, MURAMI I MOSTAMI	6. Zawartość załącznika Dokumentacja fotograficzna. Plan archiwalny.
2. Gmina	Ziębice		
3. Powiat	ząbkowicki		
4. Województwo	dolnośląskie		

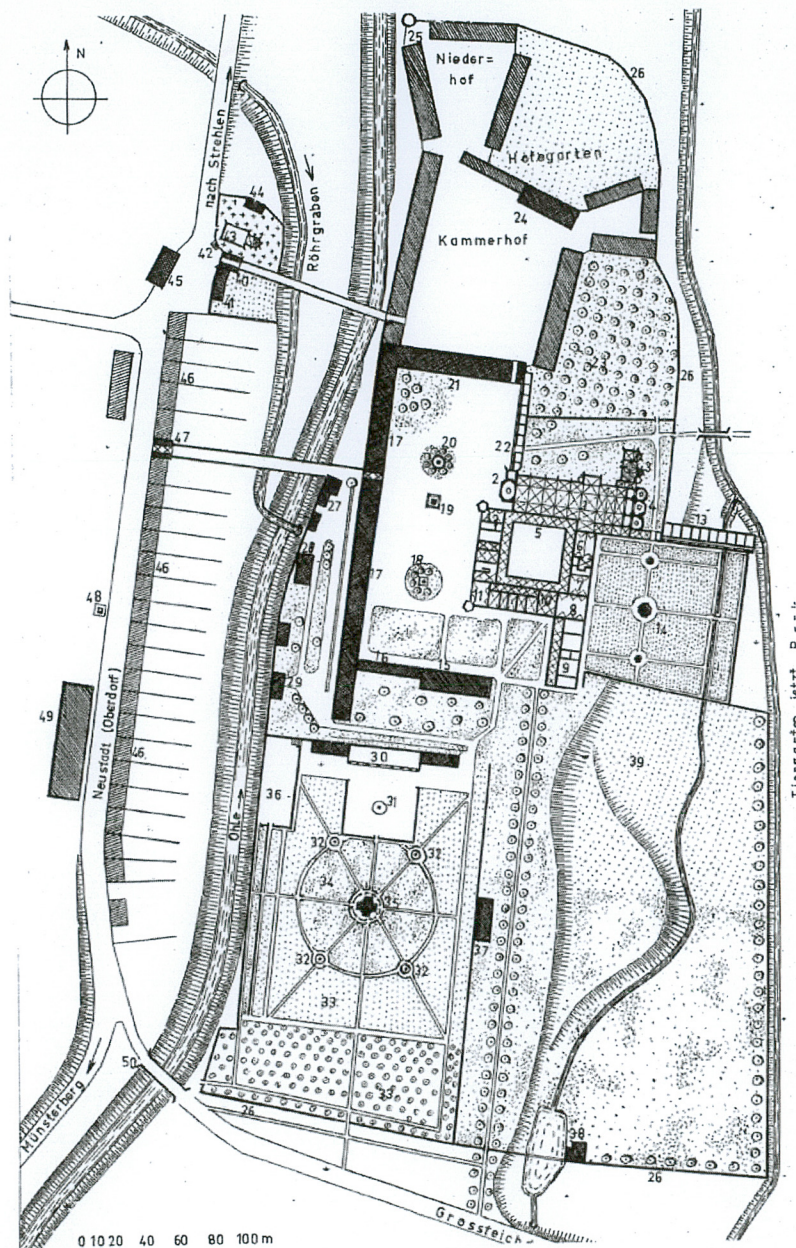

17.

18.

PLAN OPACTWA W HENRYKOWIE

LEGENDA:

1. KOŚCIÓŁ KLASZTORNY.
2. PRZEDSIONEK
3. KAPLICA ŚW. KRZYŻA I ŚW. GROBU.
4. KAPLICA ŚW. MARII MAGDALENY, ŚW. TRÓJCY I ŚW. RODZINY.
5. KRUŻGANKI.
6. ZAKRYSTIA OPACKA.
7. KAPITULARZ.
8. REFEKTARZ ZIMOWY.
9. REFEKTARZ LETNI.
10. KUCHNIA.
11. SALA OPACKA.
12. KANCELARIA PRAWNA.
13. BUDYNEK NOWICJATU I INFIRMERII.
14. OGRÓD KONWENTU.
15. SZKOŁA ŁACIŃSKA
16. BROWAR.
17. OFICYNY KLASZTORNE.
18. POMNIK ŚW. JANA NEPOMUCENA.
19. KOLUMNA ŚW. TRÓJCY.
20. ŹRÓDELKO ŚW. JÓZEFA.
21. GOŚCINIEC KLASZTORNY.
22. WOZOWNIA.
23. OGRÓD KLASZTORNY.
24. DOM DLA PRACOWNIKÓW.

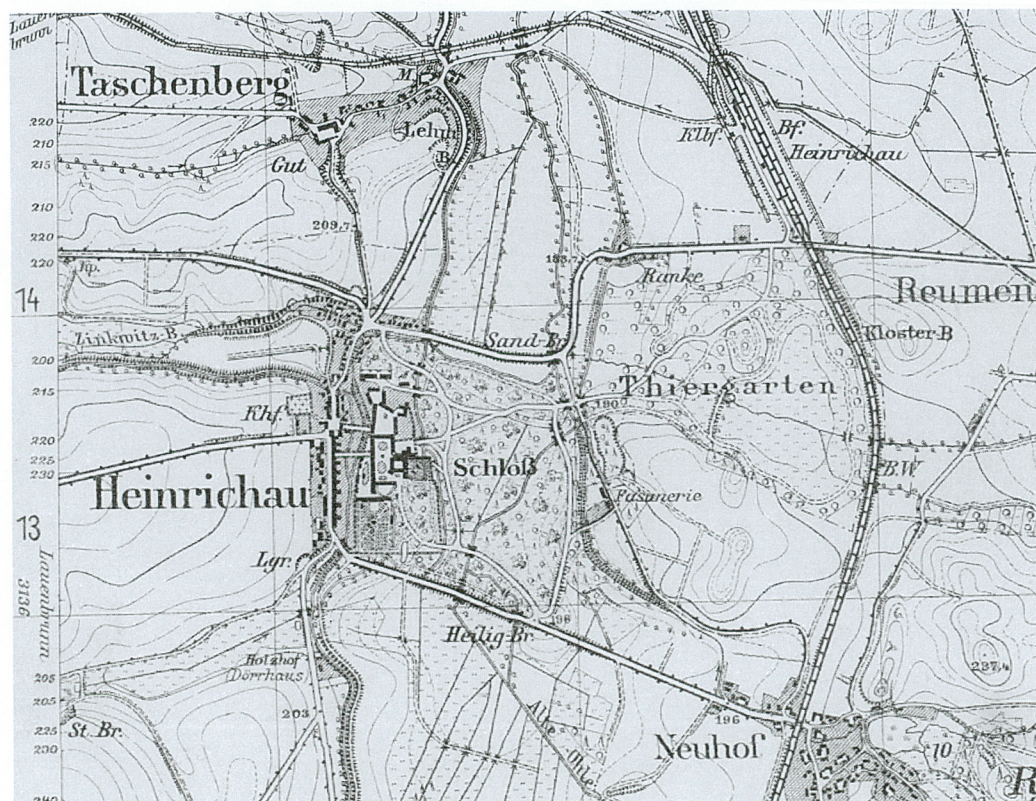
25. BASZTA OBRONNA.
26. MUR OBRONNY.
27. WIĘZIEŃ.
28. PIEKARNIA.
29. APTEKA.
30. ORANŻERIA.
31. PLAC PRZED ORANŻERIĄ.
32. SADZAWKI Z PERSONIFIKACJAMI CZTERECH ŻYWIÓŁÓW.
33. OGRÓD WARZYWNY.
34. ZWIERZYNIEC.
35. PAWILON OGRODOWY.
36. TARAS WIDOKOWY.
37. DOM OGRODNIKA.
38. DOM RYBAKA.
39. OGRÓD ZAKONNY.
40. BRAMA DOLNA.
41. SZPITAL.
42. POMNIK ŚW. JANA NEPOMUCENA.
43. KOŚCIÓŁ ŚW. ANDRZEJA.
44. SZKOŁA PARAFIALNA.
45. KARCZMA KLASZTORNA.
46. OFICYNY.
47. GÓRNA BRAMA.
48. KOLUMNA NAJŚWIĘTSZEJ MARIJ PANNY.

PLAN OPACTWA W HENRYKOWIE PRZED 1810 ROKIEM.
H. GRÜGER, HEINRICHAU. GESCHICHTE EINES SCHLESISCHEN
ZISTERZIENSERKLOSTER 1227-1977, KÖLN 1978.

Plan archiwalny sprzed 1810 r.

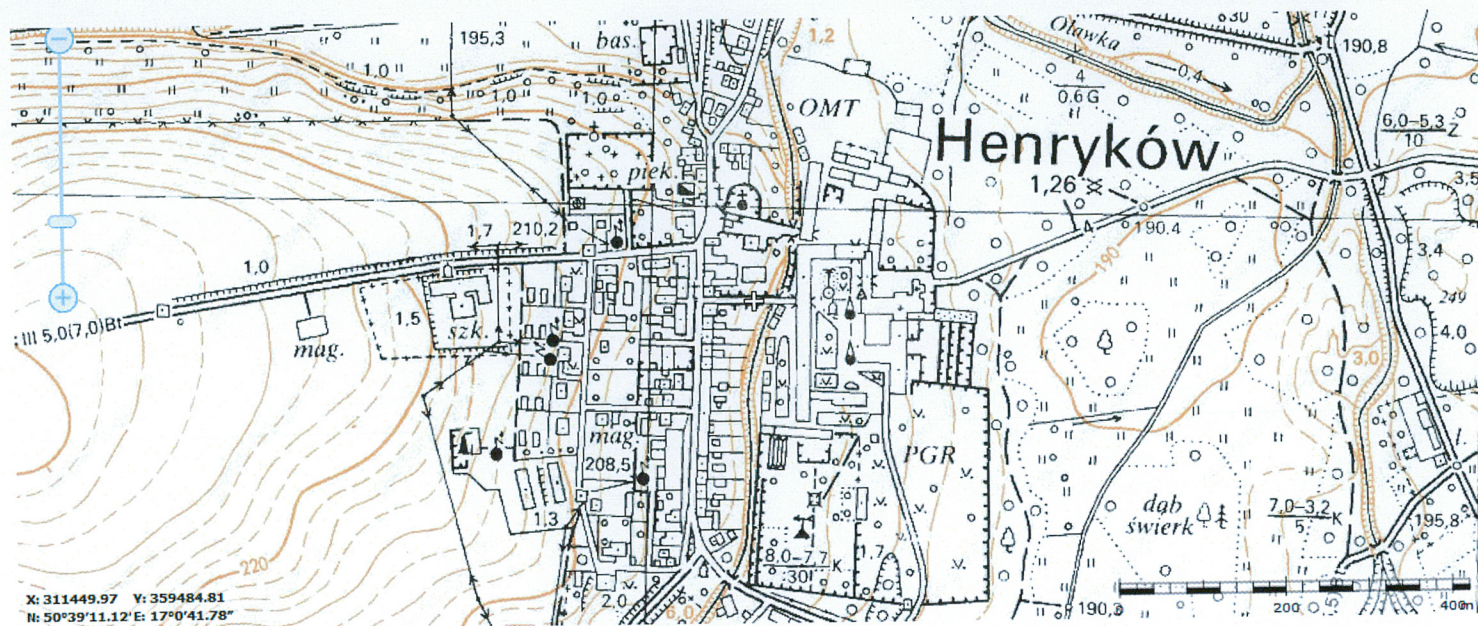

1. Miejscowość	Henryków	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres DROGI OD BRAMY GÓRNEJ I OD BRAMY DOLNEJ Z PASAMI JEZDNYMI, CHODNIKAMI, MURAMI I MOSTAMI	6. Zawartość załącznika Plany orientacyjne.
2. Gmina	Ziębice		
3. Powiat	ząbkowski		
4. Województwo	dolnośląskie		

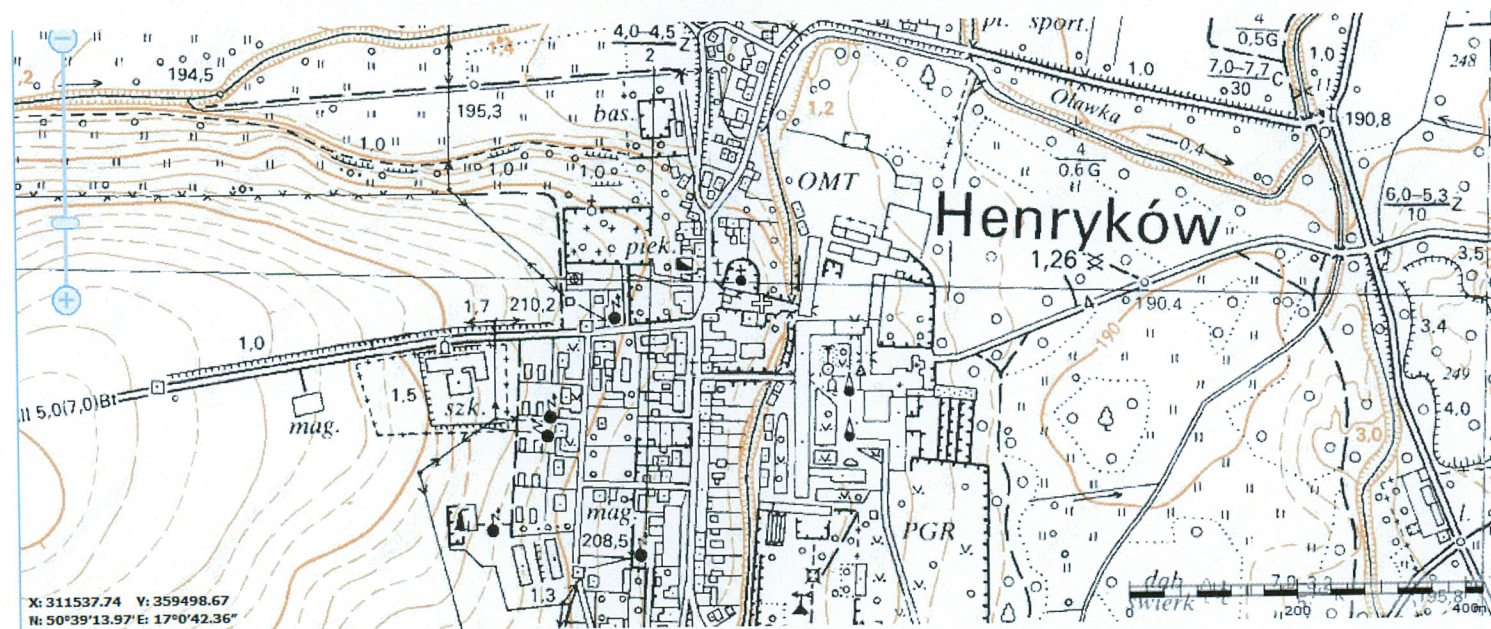

Plan orientacyjny z 1937 r.; skala 1:25 000.

Plan orientacyjny z zaznaczoną drogą na dziedziniec klasztorny; skala 1:10 000.

Plan orientacyjny z zaznaczoną drogą na folwark; skala 1:10 000.